

Дубик Олександр,
студент 1 курсу ОС «Магістр»
спеціальності 073 «Менеджмент»
Науковий керівник: **Чикуркова А.Д.,**
д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Рослинництво виступає як основна галузь сільського господарства, бо не тільки забезпечує широкий асортимент продукції, а й безпосередньо впливає на розвиток тваринництва. Тому аналіз виробничої діяльності господарства починається з рослинництва. При цьому ставиться мета - виявлення можливостей збільшення обсягу зерна, цукрових буряків, волокна, соняшнику, картоплі і овочів, кормів в цілому по господарству і підрозділах за рахунок наявних резервів. Однак питання управління виробництвом сільськогосподарської продукції вимагають подальшого наукового обґрунтування і практичного вирішення.

Розвиток сільськогосподарського виробництва передбачає глибокі якісні зміни, пов'язані з виникненням різноманітних форм власності і господарювання, формування багатокладної економіки. У цих умовах для кожної форми господарювання повинна бути визначена своя внутрішньогосподарська система і свій економічний механізм господарювання. Але це в свою чергу вимагає вивчення економічних методів управління.

Досить важливо зрозуміти, яким чином можна досягти успіху в економічній діяльності на рівні підприємства. Для цього необхідно, не тільки вивчати теоретичні аспекти господарювання різних підприємств, але й безпосередньо на практиці ознайомитись з мистецтвом управління. Встановлено, що менеджмент, як наукова система організації виробництва, є однією з найважливіших умов ефективною і прибутковою діяльності

підприємств.

Питаннями підвищення ефективності управління виробництвом сільськогосподарської продукції займається велика група науковців. Ними розроблені стратегічні аспекти зміцнення сільськогосподарського виробництва в країні, структурної перебудови галузі, підвищення економічної ефективності використання земельних, матеріально-технічних трудових ресурсів, ціноутворення, формування і функціонування ринків зерна.

Однією з важливих складових управління виробництвом продукції рослинництва є реалізація функції планування через обґрунтування виробничої програми з рослинництва, яка охоплює планування використання земельних угідь і підвищення їхньої родючості, структури посівних площ, урожайності, виробництва продукції певного асортименту, кількості та якості, а також комплекс агротехнічних заходів щодо виконання плану виробництва продукції (сорти, насінництво, добрива, пестициди, меліорація).

Планування рослинництва господарства починають з розробки балансу земельних угідь і визначення напрямів цільового використання їх у плановому періоді. При цьому послуговуються чинним законодавством України щодо власності на землю, її оренди, землеволодіння та землекористування [1]. У балансі зазначають усі види і розміри земельних угідь, що перебувають на перше число планового року у власності або в користуванні підприємства. Наводять також дані про площу розпайованих між суб'єктами приватизації земель, площу земель, переданих або взятих в оренду, і про грошову оцінку земельних угідь.

Однак, ураховуючи найвищий у світі рівень розораності сільськогосподарських угідь в Україні (табл. 1.1), під час перспективного планування особливу увагу звертають на доцільність значного розширення площ луків та культурних пасовищ за рахунок площ під орною землею. Це дозволить, з одного боку, зменшити водну і вітрову ерозію ґрунтів, вирощувати рослинницьку продукцію на кращих землях, щоб підвищити рівень її конкурентоспроможності, а з другого, — дасть змогу створити умови

для впровадження у тваринництві менш енерго-, трудо- і фондомістких технологій, поліпшення умов праці працівників галузі й зміцнення здоров'я людей і тварин.

Таблиця 1.1

Співвідношення площ сільськогосподарських угідь у ряді країн світу

Країна	Сільськогосподарські угіддя, млн га		Розораність с.-г. угідь, %	Відношення (%) сінокосів і пасовищ до ріллі	
	усього	у тому числі:			
		Рілля			сінокоси і пасовища
Україна	41,8	32,6	7,9	78,0	24
Австрія	3,5	1,4	2,0	40,0	143
Бельгія	1,5	0,8	0,7	53,3	87
Великобританія	17,1	6,1	11,0	35,7	180
Голландія	2,0	0,9	1,1	45,0	122
Німеччина	17,4	11,7	5,3	67,2	45
Франція	30,0	18,3	10,8	61,0	59
Швейцарія	1,6	0,4	1,1	25,0	275
США	426,0	185,0	239,0	43,4	129
Китай	496,0	92,7	400,0	18,7	431

Джерело: [2, с. 69].

Слід мати на увазі, що тимчасове використання земельних ділянок не за прямим призначенням не зумовлює переходу їх до нових угідь. Так, площі природних пасовищ і сіножатей, що їх планують розорати і засіяти з метою поліпшення травостою чи створення культурних кормових угідь, показують у балансі на кінець планового періоду в складі пасовищ і сіножатей. Відповідно і площі посівів у міжряддях молодих садів включають у землю в обробітку, не збільшуючи площу ріллі. Водночас із планом трансформації земельних угідь та їх використання намічають заходи щодо поліпшення і збереження ґрунту. Адже за останні 20 років вміст гумусу в ґрунтах України знизився з 3,5 до 3,2%. Щорічно на 80—100 тис. га збільшуються площі еродованих орних земель, різко підвищилась кислотність ґрунтів, розширюються площі засолених земель, триває техногенне забруднення території. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, земель лісового і

водного фондів, що негативно впливає на стійкість агроландшафту, спричинює деградацію ґрунтів.

Враховуючи те, що організація є динамічною системою та з метою підвищення конкурентоспроможності та прибутковості підприємств необхідно здійснювати безперервний бенчмаркінговий процес, що дозволить виявити вразливі та раціональні сторони діяльності підприємства у порівнянні з конкурентами і світовими лідерами в аналогічній сфері діяльності.

Таким чином, бенчмаркінг є надзвичайно корисним інструментом при управлінні економічним розвитком вітчизняних підприємств, оскільки він дозволяє переглянути внутрішню ефективність діяльності підприємства та виявити перспективні шляхи його діяльності. Підвищення економічної ефективності діяльності підприємства на стратегічному рівні можливе завдяки застосуванню інструментів бенчмаркінгу при постійному дослідженні кращого досвіду та впровадженні відповідних практик щодо конкретного підприємства. Одним із найважливіших напрямків аналітичної роботи на підприємстві є дослідження економічної ефективності його діяльності, на основі якого дається оцінка отриманих кінцевих результатів, що характеризують підсумки діяльності підприємства, формується стратегія діяльності підприємства в галузі використання ресурсів, виробляються заходи щодо її реалізації.

Список використаних джерел

1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Кодекс України. Закон. Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. Режим доступу до сторінки: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>
2. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: підруч. К.: КНЕУ, 2006. 369 с.
3. Чикуркова А.Д. Теоретико-методичні і практичні засади використання бенчмаркінгу в управлінні економічним розвитком підприємств. Соціально-економічний та технічний розвиток підприємств: проблеми, рішення, оцінка ефективності: монографія. Дніпропетровськ, 2016. С. 156-169